

RENATA DULIAN¹

MARIA MALEC, *SŁOWNIK ETYMOLOGICZNY
NAZW GEOGRAFICZNYCH POLSKI*
WARSZAWA : WYDAW. NAUK. PWN, 2003

Słownik etymologiczny nazw geograficznych Polski autorstwa Marii Malec zajmuje się wyjaśnieniem pochodzenia około 1200 nazw geograficznych z terenu Polski. Jak sama autorka zaznaczyła we wstępie, że jest to publikacja o charakterze popularnonaukowym. Nazwy własne geograficzne są nazwami obiektów w terenie, są to indywidualne nazwy łądów i krain, osiedli ludzkich (miast, wsi, małych osad), małych obiektów nie zamieszkanymi (pól, łąk, w miastach ulic, placów itp., nazwy rzek i jezior, pasm górskich i szczytów.

Etymologia nazw geograficznych polega na prześledzeniu historii nazwy od jej pierwszych poświadczeń źródłowych, ustaleniu jej *etymonu*, tj. wskazaniu od jakiego wyrazu lub rdzenia wyrazowego została utworzona, oraz podaniu morfemów słowotwórczych wykorzystywanych do jej budowy. Ważne jest również wskazanie (o ile to możliwe) pozajęzykowych motywów powstania nazwy.

Publikacja składa się z dwóch części wstępu teoretycznego, wyjaśniającego rodzaje nazw geograficznych ich klasyfikacje oraz zasadniczej części, czyli słownika nazw geograficznych. Hasła ułożone są w porządku alfabetycznym, w nagłówkach podano nazwy obiektów w brzmieniu dzisiejszym, lokalizację według ostatniego podziału

---

¹ Renata Dulian – kustosz Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, dr nauk humanistycznych, absolwentka Filologii Polskiej UJ i Podyplomowych Studiów Informacji Naukowej UJ. Autorka artykułów naukowych.

administracyjnego, często ze względów praktycznych, z uzupełnieniem w nawiasie nazwy województwa sprzed ostatniej reformy. Przy prawie każdej nazwie są przytaczane jej zapisy historyczne, z reguły najstarsze, które pomagają w rekonstrukcji najdawniejszego brzmienia nazwy i prześledzeniu zachodzących w niej zmian oraz pozwalają często określić pierwotne znaczenie nazwy wynikające z jej budowy słotwórczej. W tekście artykułów hasłowych nie podaje się dokładnej lokalizacji źródłowej zapisów, nie cytuje się literatury dotyczącej danej nazwy. Wyjątkowo przy skomplikowanych i wieloznacznych etymologiach stosuje się odsyłacze do literatury fachowej.

RENATA DULIAN¹

KRYSTYNA DŁUGOSZ-KURCZABOWA,
NOWY SŁOWNIK ETYMOLOGICZNY JĘZYKA POLSKIEGO
WARSZAWA : WYDAW. NAUK. PWN, 2003

Nowy słownik etymologiczny języka polskiego Krystyny Długosz-Kurczabowej zawiera informacje o pochodzeniu i znaczeniu około 10 tys. wyrazów zarówno rodzimych jak i obcych. W słowniku zastosowano metodę gniazdową, to znaczy, że w jednym artykule hasłowym zgromadzono wszystkie słowa, które można wyprowadzić od wspólnej platformy, w tych gniazdach skupiają się wyrazy połączone różnymi typami relacji genetycznych: związki etymologiczne bezpośrednie, związki etymologiczne pośrednie, związki derywacyjne.

Znaczną część artykułu hasłowego zajmują przykłady użyc danego słowa, zaczerpnięte z różnych słowników i tekstów, frazeologizmy, przysłowia. Autorka zaznacza, że wybór haseł miał charakter subiektywny. W artykule hasłowym znalazł się wyraz hasłowy, jego współczesne znaczenie, geneza (formy rekonstruowane), odpowiedniki etymologiczne w innych językach (wybór), dokumentacja tekstowa i ewolucja znaczeń, żywotność derywacyjna wyrazu, czyli gniazdo słowotwórcze, formacje pokrewne i współpochodne, czyli gniazdo etymologiczne, niekiedy ostrzeżenie przed. tzw. etymologią ludową.

Wyrazy hasłowe ułożone są w porządku alfabetycznym. Słownik zawiera indeks wyrazów, z którego można korzystać przy poszukiwaniu etymologii jakiegoś wyrazu.

---

¹ Renata Dulian – kustosz Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, dr nauk humanistycznych, absolwentka Filologii Polskiej UJ i Podyplomowych Studiów Informacji Naukowej UJ. Autorka artykułów naukowych.

RENATA DULIAN¹

EDYCJA ŚW. PAWŁA

Edycja św. Pawła jest wydawnictwem *Towarzystwa św. Pawła*, czyli *Zgromadzenia Paulistów*. Oferta wydawnictwa jest bogata, obejmuje książki, kasety audio, płyty CD, kartki i kalendarze. Wydawnictwo posiada swoją stronę internetową dostępną pod adresem www.paulus.pl. Można również wejść na stronę internetową tego wydawnictwa poprzez *Serwis Wydawców Katolickich* www.swk.pl, następnie kliknąć na napis wydawnictwa i odszukać *Edycja Św. Pawła*.

W 1934 roku bł. Jakub Alberione założyciel *Towarzystwa Św. Pawła* przysłał z Włoch do Polski dwóch księży ks. Robaldo i ks. Rawina z misją apostołską. Najpierw zamieszkali oni w Warszawie, ale już w 1936 roku w Częstochowie. Podczas pobytu w Warszawie zaczęli drukować Ewangelię z komentarzem katechetycznym. W Częstochowie otworzyli małą drukarnię. Wydali wówczas około 20 książek. Jednak wojna i czasy powojenne uniemożliwiły dalszy rozwój działalności paulistów, Wrócili oni do Włoch, a drukarnię skonfiskowano. Wskrzeszenie *Zgromadzenia* nastąpiło w 1976 roku przez ks. Innocenzo Dantego, z inicjatywy *Przełożonego Generalnego Towarzystwa Świętego Pawła*. Mimo braku w Polsce struktur organizacyjnych i składu osobowego w 1979 roku pauliści rozpoczęli działalność wydawniczą. Polscy postulanci korzystając z pomocy

---

¹ Renata Dulian – kustosz Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, dr nauk humanistycznych, absolwentka Filologii Polskiej UJ i Podyplomowych Studiów Informacji Naukowej UJ. Autorka artykułów naukowych.

swoich włoskich współpracownicy wyprodukowali we Włoszech pierwszą kasety audio w wersji polskiej *Jan Paweł II. Początek pontyfikatu*.

W ten sposób została wskrzeszona po 33 latach działalność drukarni skonfiskowanej w Częstochowie. W sierpniu 1987 roku przy Alejach Najświętszej Marii Panny 64 w Częstochowie została otwarta *Księgarnia Świętego Pawła* - pierwsza tego typu placówka Edycji Paulińskiej w Polsce. Na początku 1996 roku przeniesiono jej siedzibę na ul. 7 Kamienic 23. W roku 1999 Towarzystwo Świętego Pawła kupiło w Warszawie przy ul. Prawniczej 62 dom, w którym po adaptacji w 2000 roku rozpoczął działalność warszawski oddział *Edycji Świętego Pawła*. Obecnie w Warszawie mieści się biuro sprzedaży, Biuro Handlu i Dystrybucji oraz redakcja Biblii, w której opracowuje się nowe tłumaczenia Pisma Świętego. Wydawnictwo posiada szereg własnych hurtowni oraz współpracuje z wieloma na terenie całego kraju. Na początku wydawnictwo w Polsce nosiło nazwę *Edycja Paulińska*, posiadało nazwę i swój własny znak towarowy. W 1992 roku pauliści zebrani na VI Kapitule Generalnej przyjęli nowy znak, który obowiązuje wszystkie wydawnictwa paulińskie na świecie. Jest on również symbolem zgromadzenia. Znakowi towarzyszy napis *Edycja Świętego Pawła* i jest on prezentowany na stronie internetowej.

Od 1989 zaczęto wydawać kartki pocztowe, książeczki z sentencjami, plakaty, kalendarze, terminarze oraz papeterie. Na początku lat 90 otwarto studio nagrań i nastąpił wzrost produkcji haseł *Edycji Paulińskiej*.

Na stronie internetowej znajdziemy dużo informacji na temat historii wydawnictwa, jego działalności wydawniczej, aktualną ofertę wydawniczą, informację o nowościach, aktualnych ważnych wydarzeniach. Funkcjonuje również Księgarnia Internetowa. Oferuje ona książki, kasety audio, video, terminarze, kalendarze. Książki i kasety audio można wyszukać według autora i tytułu. Wybierając odpowiedni indeks i wpisując odpowiedni wyraz w okienku otrzymamy informację na temat książki, zeskanowaną okładkę. Po kliknięciu na napis *więcej* otrzymamy szczegółowe informacje na temat interesującej nas pozycji, łącznie z ceną. Podobnie, jeżeli interesują nas kasety audio, video, terminarze, kalendarze. Po kliknięciu na interesujący nas napis otrzymamy pełną ofertę tego asortymentu. Możemy również odsłuchać fragmenty sprzedawanych utworów na

kasetach. *Edycja św. Pawła* wydaje również kartki, wydała ich do tej pory około 10 milionów, każda kartka posiada sentencję komponującą z treścią fotografii. Kilkanaście kartek można posłać jako kartki wizualne. Istnieje opcja *Wirtualne Kartki*, umożliwiające ich wybór, można też wybrać kartki z bogatego asortymentu według takich kategorii jak: *Ikony, Seria Kochana, Seria Oczekiwanie, Seria Rozmowy, Seria Serdeczna. Seria Słowo Boże, Krajobrazy, Zakochani, Maluchy, Uśmiech serca, Wielkanoc, Seria Kwitnąca, Seria Okolicznościowa, Na Ślub, Kartki Eucharystyczne, Seria Apostolska, Seria Spotkanie, Seria cisza, Boże Narodzenie- Wesółych Świąt, Seria Codzienna.*

Na stronie internetowej możemy uzyskać informacje na temat studia nagrań *Edycji Św. Pawła*. Otrzymamy również dane o dystrybucji, sieci hurtowni na terenie całego kraju, adresy, numery telefonów do wydawnictwa. Możemy wejść na stronę internetową czasopisma *Dzień Pański*, zapoznać się z treścią aktualnego numeru albo z treścią innych numerów za pomocą internetowego archiwum. Dowiemy się o prenumeracie, poznamy opinie i recenzje na temat tego czasopisma. Pod hasłem *Czytelnia* prezentowane są fragmenty książek, wydanych przez *Edycje św. Pawła*. W momencie pisania tego artykułu został wydany przekład Pisma św. Temu wydarzeniu też poświęcono miejsce w internecie, klikając na *Nowy przekład Pisma Świętego*, przeczytamy opinie redaktorów naukowych tego przekładu.

Za pomocą księgarni internetowej można zakupić interesujące nas pozycje, zapoznając się z regulaminem sprzedaży *Wirtualnej Księgarni Świętego Pawła*.

Na głównej stronie znajdują się informacje o aktualnych imiennicach, a także podaje się liturgię dnia, po uaktywnieniu napisu można ją przeczytać.

Strona internetowa *Edycji Świętego Pawła* jest ciekawa dla zainteresowanych propozycjami tego wydawnictwa. Można na niej znaleźć szereg informacji na temat działalności tego wydawnictwa, dystrybucji, kontaktu z wydawnictwem, dokonać zakupów. Wpisując swój adres *e-mail* w okienku pod hasłem subskrypcja można otrzymywać informacje o nowościach wydawnictwa, ważnych wydarzeniach, promocjach.

RENATA DULIAN¹

PUBLIKACJE I DZIAŁALNOŚĆ TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII I ZABYTKÓW KRAKOWA

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa rozpoczęło swoją działalność z dniem 1 stycznia 1897 roku. Założone 21 XI 1896 w Archiwum Aktów Dawnych miasta Krakowa. Była to siedziba Towarzystwa, aż do 1976 roku, obecnie siedziba Towarzystwa mieści się przy ul. św. Jana 12. Założycielami towarzystwa byli m. in. S. Krzyżanowski, K. Bąkowski, A. Chmiel, S. Estreicher, L. Lepszy, J. Wawel-Louis, W. Łuszczkiewicz, J. Muczkowski, M. Sokołowski, S. Tomkowicz, S. Wyspiański. Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa prowadzi badania historyczne i archeologiczne, upowszechnia dzieje miasta, otacza fachową opieką i wspiera prace konserwatorskie zabytków oraz tradycje lokalne np. Lajkonik, szopki krakowskie. Towarzystwo było inicjatorem założenia Muzeum Historycznego miasta Krakowa, w 1952 roku oddało własny budynek na jego cele.

Organizuje odczyty, sesje naukowe, prowadzi wycieczki po zabytkach Krakowa, urządza wystawy historyczne, konkursy fotograficzne *Ocalić od zapomnienia*. W ramach Towarzystwa działa Komitet Kopca Kościuszki, Opieki nad Kopcem J. Piłsudskiego, Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej. Towarzystwo prowadzi również działalność wydawniczą wydaje *Rocznik Krakowski*, serię *Biblioteka Krakowska*, serię popularną *Kraków dawniej i dziś*, w 1993 roku

---

¹ Renata Dulian – kustosz Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, dr nauk humanistycznych, absolwentka Filologii Polskiej UJ i Podyplomowych Studiów Informatyki Naukowej UJ. Autorka artykułów naukowych.

rozpoczęto wydawanie źródeł historycznych *Fontes Cracoviensis*, a także pozaseryjne wydawnictwa okolicznościowe, katalogi wystaw, plany miasta. Towarzystwo przyznawało nagrody ufundowane przez członka honorowego J.M. Robla z Londynu za wybitną działalność badawczą, popularyzatorką, od 1995 roku przyznaje własną nagrodę im. Klemensa Bąkowskiego, który w 1913 roku zapisał Towarzystwu zabytkową kamienicę przy ul. św. Jana 12, obecną siedzibę Towarzystwa. O działalności Towarzystwa i publikacjach możemy dowiedzieć ze strony internetowej Towarzystwa². Znajdziemy tam informacje o Historii Towarzystwa, możemy zapoznać się ze statutem Towarzystwa, dowiedzieć się o Komitecie Kopca Kościuszki, Komitecie Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego, Komitecie Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej, uzyskać informacje na temat konkursu fotograficznego *Ocalić od zapomnienia*, informacje o odczytach, a także zapoznać się z publikacjami, przeznaczonymi do sprzedaży.

Komitet Kopca Kościuszki działa samodzielnie w formalnym związku z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Został utworzony w 1820 roku dla wzniesienia Pomnika Mogiły Tadeusza Kościuszki na wzgórzu Bł. Bronisławy. Po zakończeniu budowy, Komitet przejął nad nim opiekę i sprawuje ją do chwili obecnej. W kopcu złożona jest ziemia z pól walki o niepodległość Polski, ale też o wolność Stanów Zjednoczonych Ameryki. Komitet pełni straż nad Kopcem jako pomnikiem pamięci bohatera narodu polskiego, amerykańskiego i obywatela honorowego Republiki Francuskiej jakim jest Tadeusz Kościuszko. Prezesami Komitetu byli kolejno prof. Karol Estreicher, prof. Wojciech M. Bartel, Ignacy Trybowski, obecnie dr Mieczysław Rokosz.

Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego powstał z inicjatywy działaczy patriotycznych wielu pokoleń w czerwcu 1980 roku, a w składzie TMHiZK w wyniku uchwały Wydziału w dniu 9 stycznia 1981 roku. Ma dwa cele odnowę kopca J. Piłsudskiego na Sowińcu oraz kultywowanie szeroko pojętej tradycji niepodległościowej. Organizuje obchody związane z postacią Józefa Piłsudskiego, przygotowuje roczne marsze szlakiem „kadrówki”, wchodzi w skład Ogólnopolskiej Federacji Piłsudczyków

---

² Tryb dostępu: www.tmhzk.krakow.pl [odczyt: 03.08.2005].

oraz Porozumienia Organizacji Kombatanckich i Niepodległościowych, współpracuje z instytutami Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku i w Londynie, wydaje biuletyn *Sowiniec*.

Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej został założony 2 listopada 1981 roku. Komitet podejmował prace zarówno dla ratowania zabytków kultury żydowskiej (cmentarzy, synagog) jak i dla upamiętnienia obecności Żydów w Krakowie i Małopolsce, a także, gdy zachodzi potrzeba na terenie innych ziem polskich. Celem Komitetu było przybliżenie społeczeństwu polskiemu historii, kultury i obyczajowości żydowskiej. Pierwszym prezesem Komitetu był prof. Tadeusz Chrzanowski. Do grona założycieli należeli m. in. prof. Julian Aleksandrowicz, Ewa Demarczyk, Kornel Filipowicz, Danuta Michałowska, ks. Mieczysław Maliński, Piotr Skrzynecki, Władysław Stróżewski, Jerzy Turowicz, Jacek Woźniakowski.

Celem konkursu fotograficznego *Ocalić od zapomnienia*, który został po raz pierwszy ogłoszony w 1977 roku jest utrwalenie obrazu Krakowa, życia codziennego jej mieszkańców, wielkich i małych wydarzeń miejskich. Zgromadzony materiał zdjęciowy liczy już ponad 6500 zdjęć opisanych i skatalogowanych. Jest wykorzystywany do różnego rodzaju publikacji.

Publikacje Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa można zamówić internetowo, zostaną one wysłane za zaliczeniem pocztowym, w tym celu należy je zaznaczyć, podać adres na jaki mają być wysłane i wysłać zamówienie klikając przycisk *Wyślij zamówienie*.

Bibliografia:

1. Stachowski, Antoni Henryk red. prowadzący; Adamczyk Elżbieta aut. et al. *Encyklopedia Krakowa*. Warszawa ; Kraków: Wydaw. Nauk. PWN, 2000, XIV, [2], 1135, [1] s. : il. (w tym kolor.), mapy.
2. Strona internetowa Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

Tryb dostępu: <http://www.tmhzk.krakow.pl>.